

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-2461/2023. számú ügyben
a Pest Vármegyei Kormányhivatal Pilisvörösvári Járási Hivatala
Gyámügyi Osztályának elhúzódo eljárásával összefüggésben

Előadó: dr. Filip Ildikó

Érintett szerv:

- Pest Vármegyei Kormányhivatal Pilisvörösvári Járási Hivatalának Gyámügyi Osztálya

2023.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-2461/2023. számú ügyben**

A vizsgálat megindítása

A panaszos a Pest Vármegyei Kormányhivatal Pilisvörösvári Járási Hivatala Gyámügyi Osztályának (a továbbiakban: gyámhivatal) eljárását sérelmezve fordult a Hivatalomhoz.

A beadvány szerint a panaszos 2015 decemberében gyermeke gondokság alá helyezését kezdeményezte a gyámhivatalnál. A gyámhivatal eseti gondnokként rendelte ki a panaszost, aki ezzel a felhatalmazással képviselte gyermekét az édesapja halálát követő hagyatéki eljárásban, ahol a panaszos által megbízott ügyvéd egyezséget kötött az örökösök feleségével. Az egyezségről szóló dokumentumot a panaszos benyújtotta jóváhagyásra a gyámhivatalhoz, de a gyámhivatal a panasz Hivatalomhoz történt benyújtásának időpontjáig nem hozott érdemi döntést ügyükben.

Tekintettel arra, hogy a panaszbeadvány alapján felmerült a jogállamiság elvével, a jogbiztonság követelményével és a tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal összefüggő visszasság gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése és 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam. A vizsgálat eredményes lefolytatása érdekében az Ajbt. 25. §-a alapján a gyámhivatal vezetőjétől részletes tájékoztatást kértem.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- a jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: „*Magyarország független demokratikus jogállam.*” (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés);
- a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.*” (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés)

Az alkalmazott jogszabályok

- az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.);
- a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.);
- a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet, (a továbbiakban: Gyer.);
- gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyszr.).

A megállapított tényállás

A rendelkezésre álló iratok alapján a következő tényállás rögzíthető. A panaszos gyermeke halmozottan sérült, közép súlyos értelmi- és súlyosan mozgásfogyatékos. Állapotára tekintettel kezelőorvosa 2015 októberében javasolta a gyermek cselekvőképességet teljesen korlátozó gondokság alá helyezését. A panaszos a javaslat alapján fordult a gyámhivatalhoz, ahol 2015. december 12-én tájékoztatást kapott a gondokság alá helyezés gyámhivatali és bírósági eljárásáról, és úgy nyilatkozott, hogy a pert megindítását nem vállalja.

A gyámhivatal 2016. február 22-én kelt PE-12C/GYAM/215-3/2015. számú határozatával eseti gondokul rendelte ki a panaszost annak érdekében, hogy gyermeke egészségügyi állapotával összefüggő nyilatkozatokat személyesen megtegye, továbbá eljárjon olyan ügyekben – különösen vagyoni jellegű ügyekben a Nyugdíjfolyósító Intézet, a Magyar Államkincstár, a Rehabilitációs Szakigazgatási Szerv, valamint a Kormányhivatal előtt – amelyekben sürgősen intézkedni kell, és a szükséges jognyilatkozatokat megtegye.

2021-ben meghalt a panaszos gyermekének édesapja. A hagyatéki eljárásban a panaszos által megbízott ügyvéd és az örökhatóság *házastársa 2022. szeptember 6-án egyezségi megállapodást* kötött. A panaszos eseti gondnokként aláírta a megállapodást, majd azt a közjegyző jóváhagyás céljából megküldte a gyámhivatalnak. A panaszos elmondása szerint a gyámhivatal a panaszbeadvány Hivatalomhoz történő benyújtásának időpontjáig az egyezség jóváhagyásának ügyében *döntés nem hozott*. A panaszos érdeklődésére a gyámhivatal azt a tájékoztatást adta, hogy nem ismerik a panaszos gyermekét, az ügyükben 2015-ben eljáró ügyintéző elhunyt és így nem tudják, hogy miről van szó. Később az egyezségi megállapodás tartalmát kifogásolta a gyámhivatal, és új megállapodás megkötését kérték a panaszostól.

A gyámhivatal tájékoztatása szerint a panaszos gyermekének ügyében a gyámhivatal előtt nem volt eljárás folyamatban 2022. szeptember 22-ét, a hagyatéki eljárással összefüggő kérelem benyújtását megelőzően. A megkeresésemre küldött válaszevél 4. oldalán azonban az a tájékoztatás szerepel, hogy „*a 2015-ben kezdeményezett gondosság alá helyezési eljárásban a mai napig nem született gondokkirendelő határozat. Az irat sajnos hiányosan áll a gyámhivatal rendelkezésére*”. A gyámhatóság számára a 2022. szeptember 22-én benyújtott kérelemmel összefüggésben realizálódott a gondosság alá helyezés iránti eljárás megindításának és a panaszos ideiglenes gondnokként való kirendelésének szükségessége.

A gyámhivatal a fentiekre tekintettel soron kívül eljárva, 2022. október 10-én eljárást indított a panaszos gyermekének gondnokság alá helyezése iránt, majd 2022. október 18-án kelt PE-12/GYAM/820-13/2022. számú határozatával a panaszost ideiglenes gondnokként kirendelte, és pert indított a Budakörnyéki Járásbíróságon. 2023. május 31-én kelt 12.P.20.560/2022. számú ítéletével a Budakörnyéki Járásbíróság a panaszos gyermekének a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondosság alá helyezéséről döntött.

Az egyezségi megállapodással összefüggésben megállapította a gyámhivatal, hogy *a panaszos eseti gondokként nem köthetett volna egyezséget*, az egyezségi megállapodás megkötésének idején ugyanis a panaszos gyermeke teljes cselekvőképességgel bírt. Ennek ellenére a panaszbeadvány benyújtásának időpontjáig a gyámhivatal nem hozott érdemi döntést az egyezségi megállapodás jóváhagyása tárgyában. Az ideiglenes gondok kirendelését követően a gyámhivatal több alkalommal tájékoztatta a panaszost és a közjegyzőt is, hogy csak az ideiglenes gondnok által kötött egyezséget tudja jóváhagyni, amennyiben az egyezség megkötése a gondokolt érdekeit szolgálja.

Összességében a gyámhivatal tájékoztatása szerint az egyezségi megállapodást azért nem hagyta jóvá, mert annak megkötésére a panaszos *eseti gondokként* nem volt jogosult, továbbá nem volt igazolt, hogy az egyezség a gondokolt érdekeinek megfelel és új egyezséget a panaszos *ideiglenes gondokként* nem kötött.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint a hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a

rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Továbbá az alapvető jogok biztosa biztosítja – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – a 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló egyezmény 33. cikk 2. pontja szerinti független mechanizmus feladatainak teljesítését.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés a) pontja szerint az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó szerv közszolgáltatást végző szervnek minősül. A Gyvt. 16. § (1) bekezdése szerint a gyermekek védelmét biztosító hatósági feladat- és hatásköröket a helyi önkormányzat képviselő-testülete, illetve a gyámhatóság gyakorolja. A Gysr. 1. § (1) bekezdése szerint a gyámhatóság feladat- és hatáskörét a települési önkormányzat jegyzője, a fővárosi és megyei kormányhivatal gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró járási (kerületi) hivatala, a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal gyakorolja. Mindezek alapján az ügyben érintett hatóságra kiterjed a vizsgálati hatásköröm.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi teszteket.

A jelentés megállapításai kapcsán hivatkoznom kell arra, hogy az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”*. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi éllal azt mondta ki azt, hogy *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja, vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”*

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdésének szövegével, akkor az állapítható meg, hogy a vizsgálat tárgyát képező *jogállamiság elve, tekintetében* nem hoz olyan koncepcionális változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat elvetését, átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, illetve az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

A tisztességes eljárás jogának érvényesülése kapcsán érdemes kiemelni, hogy immár külön alkotmányi rendelkezés nevesíti a *tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot*.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában kimondta, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybírói gyakorlat továbbra is releváns. Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek*, működésüket tekintve *kiszámíthatóak és előreláthatóak* legyenek a norma címzettjei számára. A jogállamiság elvéből folyó követelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a *jog által megállapított működési rendben*, a polgárok számára megismerhető, kiszámíthatóan szabályozott *korlátok között* fejtik ki tevékenységüket.

Nem hagyható figyelmen kívül, hogy *a kiszámíthatóság és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok védelmével*, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az alapjogok valódi érvényesülését képes kiüresíteni, megbénítani a szabályozás vagy a jogalkalmazás hibáiból, zavarából adódó kiszámíthatatlanság, az eljárásra vonatkozó garanciális szabályok félre tétele, figyelmen kívül hagyása. Érdemes utalni itt arra az alkotmánybírói tézisre, amely szerint közvetlen alkotmányi garanciák *gazdaságossági és célszerűségi okokból*, az eljárás egyszerűsítése vagy az időszűrés követelményének érvényesülése címén *sem mellőzhetők*.

2. Az Alaptörvény XXIV. cikke kinyilvánítja a tisztességes eljáráshoz való jogot. Az eljárási jogosultságok és követelmények összessége a tisztességes eljáráshoz való jog, amelyek biztosítják a jogalkalmazás során az anyagi jogi normák érvényesülését. A tisztességes eljáráshoz való jog tartalma csak részben kodifikált, a bírói joggyakorlat folyamatosan alakítja. Általánosságban e jog érvényesüléséhez számos követelménynek kell egyszerre érvényesülnie és az egyedi ügyben folytatott eljárásnak a maga egészében kell megfelelnie a tisztességesség követelményének, amely mindig az egyedi ügy ismeretében vizsgálható.

A 25/2020. (XII. 2.) AB határozat átfogó jelleggel tekintette át a már kialakított gyakorlatot és jog részelemeit összhangban korábbi döntéseivel, amely értelmében jogállami keretek között az elvnek érvényesülnie kell minden közhatalom erejével felruházott eljárásban és azokat a jogalanyoknak alapjogként ki is kell tudni kényszeríteni. Ezen jog érvényesíthetősége a hatóság működésének korlátja, jogszerű eljárásának pedig alaptörvényi mércéje, mintegy az ügyintézés alapjoga. **Az alapjogi jogvédelem kiterjed mind a hatóságok részrehajlás nélküli, tisztességes módon és észszerű határidőn belüli ügyintézésére, mind a hatósági aktusok törvényben meghatározott indokolására.** Ezek mellett további részjogosítványok a következők: a határozat közlése és a közlés módja, a fegyveregyenlőség az olyan hatósági eljárásokban, amelyek ellenérdekű ügyfelek részvételével zajlanak, az iratbetekintéshez való jog, továbbá az eljárás megindulásáról való értesítés joga, és a bizonyítékok megismerésének joga és a nyilatkozattételhez és a védekezéshez való jog.

III. Az ügy érdemében

Jelen ügyben, mint számos korábbi panaszbeadvány kapcsán, ezúttal is a gyámhivatalok eljárása időbeli elhúzódsának okait, körülményeit és következményeit vizsgáltam.

Rá kell mutatnom mindenekelőtt arra, hogy az Ákr. az alapelvek között rögzíti a közigazgatási hatóság *a jogszabályban meghatározott határidőn belül, észszerű időben való*

eljárási kötelezettséget. Az Ákr. 4.§-a alapján a hatóság a hatékonyság érdekében úgy szervezi meg a tevékenységét, hogy az az eljárás valamennyi résztvevőjének a legkevesebb költséget okozza, és – a tényállás tisztázására vonatkozó követelmények sérelme nélkül, a fejlett technológiák alkalmazásával – *az eljárás a lehető leggyorsabban lezárható legyen.* Az *ügyintézési határidőkről* az Ákr. 50. §-a rendelkezik. Ha törvény eltérően nem rendelkezik, az ügyintézési határidő az eljárás megindulásának napján kezdődik. Az ügyintézési határidő automatikus döntéshozatal esetén 24 óra, sommás eljárásban 8 nap, teljes eljárásban 60 nap.

1. A gondnokság alá helyezés, eseti gondok kirendelése, ideiglenes gondnok rendelése, cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezés iránti per megindítása tekintetében

A panaszos gyermeke gondnokság alá helyezésének ügyében 2015-ben indított eljárást. Kérelmében előadta, hogy gyermeke a 2015. október 13-án kelt **gyermekpszichiátriai vélemény** alapján középsúlyos szintű értelmi és súlyosan mozgásfogyatékos, önellátásra képtelen, folyamatos testi gondozásra szorul, **cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezése javasolt.** A panaszos úgy nyilatkozott, hogy a gondnokság alá helyezés iránti per megindítását nem vállalja, és előadta, hogy szükségessé vált gyermeke nyugdíjának intézése. **A panaszos kérelme egyértelműen a gondnokság alá helyezés iránti eljárás megindítására vonatkozott.** A panaszos kérelmét rögzítő PE-12C/GYAM/1128-3/2015. számú jegyzőkönyv szerint az irat tárgya az előzőekkel összhangban a gondnokság alá helyezés.

A panaszos kérelmét követően a gyámhivatal 2016. február 22-én kelt PE-12C/GYAM/215-3/2015. számú határozatával **eseti gondnokul rendelte** ki a panaszost. A határozat indokolása szerint az eseti gondnokként történő kirendelés az anya kérelmére történt. Az Ajbt. 18. § (5) bekezdése szerint, ha az ügyben jogerős vagy véglegessé vált közigazgatási határozat született, az alapvető jogok biztosához ennek közlésétől számított *egy éven belül* lehet beadvánnyal fordulni.

Tekintettel az ismertetett hatásköri szabályra és arra, hogy a gyámhivatal eseti gondnok kirendelő határozata 2016. február 22-én kelt és a határozattal szemben a panaszos jogorvoslással nem élt, a panaszbeadvány benyújtására pedig 2023. május 28-án került sor, a PE-12C/GYAM/215-3/2015. számú határozat vizsgálataira hatásköröm nem terjed ki.

Az eseti gondnok kirendelésével összefüggésben azonban utalnom kell a Gyer. 142. § (3) bekezdésére, amely szerint a gyámhivatal az eseti gyámot, illetve **az eseti gondnokot felmenti**, ha annak a kirendelés céljának megvalósulását, illetve a kirendelés okának megszűnését követően előterjesztett jelentését elfogadja. A rendelkezésemre bocsátott iratanyagban az eseti gondok jelentésének benyújtásáról, továbbá a jelentés elfogadásáról és az eseti gondok felmentéséről rendelkező határozat nem lelhető fel, erre vonatkozóan a gyámhivatali válaszevél sem tartalmazott információkat. A hivatkozott jogszabályi rendelkezés szerint azonban az eseti gondok felmentéséről a gyámhivatalnak határozatban foglalt döntést kell hoznia.

A **gondnokság alá helyezés iránti eljárás** tekintetében a fellelhető iratanyag és a panaszos elmondása alapján megállapítható, hogy 2015 decemberében a panaszos **kérte** gyermeke gondnokság alá helyezését. A gyámhivatal PE-12C/GYAM/215-3/2015. számú határozat második oldalán az indokolási rész második mondatként rögzíti, hogy *a gyámhivatal előtt folyamatban van a panaszos gyermekének a gondnokság alá helyezése.*

A Ptk. 2:28. § (2) bekezdése szerint, ha a gondnokság alá helyezés szükségességéről a gyámhatóság tudomást szerez, a **gondnokság alá helyezési eljárást meg kell indítania**, ha ezt a nagykorú együtt élő házastársa, élettársa, egyenesági rokona vagy testvére a gyámhatóságnak a keresetindítás szükségességéről való tájékoztatását követő hatvan napon belül nem teszik

meg. Továbbá a Gyer. 144. § (1) bekezdése szerint a gyámhivatal a gondnokság alá helyezés iránt – ha annak feltételei fennállnak – akkor indít pert, ha a gondnokság alá helyezendő nagykorú személynek nincs együtt élő házastársa, valamint élettársa, egyenesági rokona, testvére, vagy ezen a személyek közül egyikük sem kíván pert indítani.

A gyámhivatalnak a panaszos jegyzőkönyvben rögzített nyilatkozata és a gyámhivatalhoz benyújtott gyermekpszichiátriai vélemény alapján tudomása volt a gondnokság alá helyezés szükségességéről, és arról is, hogy a panaszost is beleértve nincs olyan személy, aki vállalná a perindítást, ennek a ténynek és a panaszos határozott kérelmének ellenére a Ptk.-ban meghatározott *60 nap elteltével sem történt perindítás. A gyámhivatali eljárás ismeretlen okok miatt megakadt.* Ebben szerepet játszhatott az ügyintéző halála is, ám a *hiányos iratanyag* okán a pontos indokok utólagos felderítésére nincs lehetőség.

A gyámhivaltól kapott tájékoztatás szerint 2022. szeptember 22-én nyújtotta be a panaszos és a közjegyző a hagyatéki eljárásban kötött egyezségi megállapodás jóváhagyására irányuló kérelmet, és ekkor észlelte a gyámhivatal a gondnokság alá helyezés iránti eljárás megakadását, valamint a perindítás szükségességét. Ezt követően a gyámhivatal soron kívül intézkedett a panaszos ideiglenes gondnokként történő kirendelése és a gondnokság alá helyezési per megindítása iránt. A gyámhivatal ideiglenes gondok kirendelését a Budakeszi Járásbíróság a per jogerős befejezéséig fenntartotta, és 2023. május 31-én kelt 12.P.20.560/2022/14. számú ítéletével a panaszos gyermekének cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezéséről döntött.

A gyámhivatal tehát a fennálló visszás helyzetet és az évek óta fennálló jogsértő állapotot a lehetőségekhez mérten igyekezett utólag orvosolni. Nem mellőzhetem ugyanakkor annak a megállapítását, hogy 2015 decemberében a panaszos kérelme alapján megindult a gondnokság alá helyezés iránti eljárásban 2022 októberéig nem született érdemi döntés, és közel hét éven keresztül nem történt meg a szükséges perindítás.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a gyámhivatal mulasztása hozzájárult a panaszos gyermeke gondnokság alá helyezésének ügyében folytatott gyámhivatali eljárás indokolatlan és jelentős mértékű elhúzóadásához, amely a jogbiztonság követelményével és a tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal összefüggő visszásságot okozott.

2. Az egyezségi megállapodás jóváhagyása iránti kérelem tekintetében

A panaszbeadvány szerint a panaszos a gyámhivatal által korábban kirendelt eseti gondnokként megbízást adott egy ügyvédnek, hogy gyermeke érdekeit képviselve kössön egyezségi megállapodást a gyermek édesapjának hagyatéki eljárásában az örökhatóság özvegyével. Ez a megállapodást 2022. szeptember 6-án megkötötték, majd gyámhivatali jóváhagyás érdekében 2022. szeptember 22-én benyújtották a gyámhivatalhoz.

A kérelem beérkezését követően a gyámhivatal észlelte, hogy a panaszos a hagyatéki eljárás tekintetében *nem rendelkezett képviselői jogosultsággal*, eseti gondnokként történő 2016-ban történt kirendelése erre az ügykörre nem terjedt ki. Azt is megállapította a gyámhivatal, hogy az egyezségi megállapodás megkötésének idején a panaszos gyermeke még teljes cselekvőképességgel rendelkezett, cselekvőképességét ugyanis 2022. október 18-át követően az ideiglenes gondokrendelés következtében korlátozták.

A panaszos a Ptk. 2:23. § (1) bekezdésének b) pontjára hivatkozással kérte a megállapodás jóváhagyását. A hivatkozott jogszabályi rendelkezés a cselekvőképességében részlegesen korlátozott személy és gondnoka jognyilatkozatának, továbbá a cselekvőképtelen nagykorú gondnoka *jognyilatkozatának érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges*, ha a jognyilatkozat a cselekvőképességében részlegesen korlátozott vagy cselekvőképtelen nagykorú öröklési jogviszony alapján őt megillető jogára vagy terhelő

kötelezettségére vonatkozik. E jogszabályi rendelkezés alapján a gyámhivatal jóváhagyása a törvényes képviselő jognyilatkozatának érvényességéhez szükséges. A hagyatéki eljárásban kötött egyezségeket nem a gyámhivatal hagyja jóvá, hanem az arra vonatkozó anyagi és eljárás jogi szabályok¹ szerint a közjegyző. A közjegyzői jóváhagyás *előfeltétele* pedig a törvényes képviselői jognyilatkozat gyámhivatali jóváhagyása kérdésében való érdemi döntés.

Álláspontom szerint akkor, amikor a gyámhivatal megállapította, hogy a panaszos nem rendelkezik jogosultsággal a megállapodás megkötésére, a jognyilatkozathoz való hozzájárulás kérdésében döntéshozatali kötelezettsége keletkezett. E döntés meghozatala helyett *szóban többször tájékoztatta a panaszost*, hogy ideiglenes gondokként új egyezségi megállapodást kell kötniük, és a közjegyző, valamint a hagyatéki hitelező bankok megkeresésével elkezdte vizsgálni, hogy az egyébként nem a jogosult által kötött egyezség a gondokolt érdekében álló megállapodás-e.

Nem fogadható el a gyámhivatal azon indokolása, hogy azért nem született még egyezségi megállapodást jóváhagyó döntés, mert nincs olyan jóváhagyható egyezség, amit az ideiglenes gondokként eljárva kötött a panaszos. A panaszos kérelme a 2022. szeptember 6-án kötött egyezségi megállapodás, pontosabban az abban foglalt törvényes képviselői jognyilatkozat jóváhagyására irányult, az érdemi döntésnek az alapja tehát csak ez az egyezség lehet, és az érdemi döntésben pedig értelemszerűen nemcsak a jognyilatkozat jóváhagyásáról rendelkezhet a gyámhivatal.

A panaszos 2022. szeptember 22-én benyújtott kérelme tárgyában a gyámhivatal a jelen ombudsmani vizsgálat során kiadott megkeresésre nyújtott tájékoztatás idejéig, azaz 2023. június 20-ig nem hozott érdemi döntést.

Mindezekre és az Ákr. ügyintézési határidőre vonatkozó fentebb ismertetett szabályaira figyelemmel megállapítom, hogy a gyámhivatal a kérelem elbírálására nyitva álló ügyintézési határidőt többszörösen túllépte, és a 2022. szeptember 22-én kérelemre induló eljárásban 2023. június 20. napjáig *nem hozott érdemi döntést. Mindebből következően a gyámhivatal eljárási mulasztása okozta a panaszos gyermeke ügyében a jóváhagyási eljárás indokolatlan és jelentős mértékű elhúzódását, amely a panaszos vonatkozásában a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggő visszásságot okozott.*

Az ügyintézési határidő túllépésének következményéről az Ákr. 51. § (1) bekezdés b) pontja rendelkezik. Eszerint, ha a hatóság az ügyintézési határidőt túllépi, az eljárás lefolytatásáért fizetendő illetéknek vagy az illetékekről szóló törvény szerinti közigazgatási hatósági eljárásokért, vagy igazgatási jellegű szolgáltatások igénybevételért fizetett igazgatási szolgáltatási díjnak megfelelő összeget, ennek hiányában *tízezer forintot* megfizet a *kérelmező* ügyfélnek, aki mentesül az eljárási költségek megfizetése alól is.

Megállapítottam, hogy a gyámhivatal az egyezségi megállapodás jóváhagyására irányuló kérelem elbírálása során jelentős mértékben túllépte az ügyintézési határidőt. A határidő túllépését és az ezzel járó díj visszafizetést az eljáró hatóságnak magának kell az eljárást befejező döntésében megállapítani. Az indokolásnak tartalmaznia kell az ügyintézési határidő leteltének napját. A rendelkező résznek tartalmaznia kell a megfizetésre vonatkozó döntést, és az eljárási költségek viseléséről is ennek megfelelően kell rendelkezni.

Intézkedéseim

A jelentésben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásság orvoslása és bekövetkezésének jövőbeni megelőzése érdekében az Ajbt. 32. §-a alapján *felkérem* a Pest Vármegyei Kormányhivatal Pilisvörösvári Járási Hivatala Gyámügyi Osztályának vezetőjét, hogy

¹ A hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény 94. §

- 1) a panaszos 2022. szeptember 22-én benyújtott kérelme ügyében intézkedjen az érdemi döntés meghozataláról, a határozatában pedig az Ákr. 51. § (1) bekezdésében foglaltak megfelelően rendelkezzen a panaszos részére az eljárási határidő túllépése miatt tízezer forint megfizetéséről;
- 2) tájékoztassa a panaszost hivatalos úton, számára érthető formában a tekintetben, hogy mit szükséges tennie a folyamatban lévő hagyatéki eljárásban megkötendő egyezségi megállapodás gyámhivatali jóváhagyása érdekében;
- 3) a jövőben fordítson kiemelt figyelmet a gyámhivatal a jogszabályi feltételek fennállása esetén a Ptk. 2:27. § (1) és a 2:28. § (2) bekezdésének megfelelően, a megjelölt határidőn belül a gondnokság alá helyezés iránti per megindítására.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos